

רמז. שני אלפים תוהו קדמו בעולם, כדי להשריש את היראה הגסה בעולם, שהיא יראת העונש. ואח"כ נלקחה התמצית המתעדנת שלה ונשרשה ביסוד יראת ד', כשהיראה השפלה נשארה כמו דורדיא דחמרא, לחזק ולאמץ את כל היסוד של היראה העליונה, המקיימת את המילוי של כל העונג וכל האהבה של קודש.

כג. יראת העונש עלולה לעורר את האידיאלים הגנוזים של הקודש והטוב, וללבותם יותר כשהם עמומים. על מה שאין שום הכשר אידיאלי לא יקלט שום רושם גם מיראת העונש היותר חריפה. ולפי שתעודתה של יראה נמוכה זו היא רק תעודת הצתת אליתא, לעורר את המהות העצמית של האידיאליות העליונה, שביסוד יראת הכבוד והרוממות, על כן כשהיא משמשת לחפקידה, היא מוצאה את ערכה. אבל כשהזיקים האידיאליים נכבים, אז כל עצמה של יראה זו אינה כ"א מפלצת, ועליה נאמר לא תיראו את אלהי האמורי, וי ליה למאן דדחיל מרצועה בישא, בהיותה נטולה מיסוד עץ החיים, של תפארת הצחצחות המוסריות העליונה, בהוד קדשה. ממוצא דבר אנו למדים, שבכל התוכן של יראת העונש נמצא את הצדדים המקודשים רק כפי ערכן של הנקודות המתיחסות להזיקוק האידיאלי שהוא מעורר את כח האהבה העדינה, ויראת ההוד המפוארה. ויתר החלקים נחשבים כפסולת, שהם נפלטים חוצה, ע"י הכח השולל השכלי, שהוא כדמות כח הרוחה הטבעי.

צג. יראת העונש ודאי קודמת היא בזמן ליראת הרוממות ולאהבה. אבל אחר כך, כאשר היראה העליונה מתבססת באדם והאהבה מתחילה להתישב בנשמה, מרוב זיוה החכמה האלהית שמאיר בה, יש שיראת העונש, שנכנסה בעצמות, עד כדי בעיתה חודרת, היא מעכבת את התפשטות האור הקדוש של האהבה ויראת הרוממות, והיא ג"כ גורמת חלאים רעים, נפשיים וגופניים, כלליים ופרטיים. כדי לנקות את הנשמה היחידית, ונשמת הכלל כולו, מאותו הסיג של יראת העונש, המפחידה ומחליאה, נוצר בעולם כל היסוד השלילי. והארס של הכפירה הגסה. המתרבת את העולם, נוסד ביסודו כדי להיות ארס נגדי נגד הסיגים הללו של יראת העונש, כשהיא יורדת מטה מטה, והיא ניתקת מאור התורה מיסוד יראה עילאה, ואהבה אמיתית.

רעד. הרטט והיראה, הם דברים תכוניים לנפש האדם בכל אופן שתהיה נפגשת עם חזיון נשגב, ואין שום תועלת כמלחמה נגדם. אמנם אם ע"י חלישות המחשבה והירוס הכחות הגופניים והנפשיים, נתגברו יותר מדאי, אז מתגלים בצדק כחות ניגודיים לצמצמם, כדי שלא יוכלו להזיק למשטר הנשמתי של האדם ולשלטונו על עצמו, ועל חוגו החברותי באיזה כח שהשליטה מגעת לו בצדק.